

Óli Jacobsen

SALTFISKUR – GRUNDAR-LAGIÐ FYRI SAMFELAGNUM

Sólorka skipaði í heyst fyri einum »saltfiskatúri« til Spania. Hetta gav íblástur til nøkur brot úr okkara saltfiskasøgu

1. partur

Tað er sjálvsagt nógv sum er skriv-
að og sum kann skrivast um
okkara saltfiskasøgu, sum var
avgerandi fyri okkara búskap í
mong ár. Her skulu bara nøkur brot takast
fram.

Saltfiskur hevur verið framleiddur í
Føroyum síðan í 18. øld. Tey fyrstu hagtølini
tykjast at vera frá 1841.

Árini 1841-50 vóru framleidd 21 tons ár-
liga, árini 1858-65 vóru tey 581 tons, og árini
1866-75 var árliga framleiðslan 1.520 tons

Skjúrur á bliki

Ein nokk so stuttligt frásøgn er frá skipinum
Fox, sum í 1860 var í Føroyum í sambandi
við kanningar av móguleikanum at leggja
telegrafkaðal millum Amerika og Europa.

Her verður m.a. sagt um tá ið teir nærk-
aðust landi:

*Langs Kysten opdagede vi en mængde
Fruentimmere, tilsyneladende i færd med at
tage Storvasken hjem, som havde ligget paa
Blegen. Hele Terrainet syntes Oversaaet med
hvide Skjorter og andet Linned. Dette gjorde
et overmaade behageligt Indtryk paa os, da
vi ankom med helt andre forudsætninger,
navnlig da vi danske, som havde hørt
og læst saa meget om Færingers mindre
Omhyggelighed i Retning af Renlighed.
Da vi imidlertid rettede Kikkerten paa den
utallige masser Skjorter, som forekom os
at afgive rent linned for Thorshavns 900
indbyggere, opdagede vi stor Skuffelse.
Linnedet forvandlede til opsprættede Fisk,
som laa spredte til Tørring.*

Framleiðsla av klippfiski

Vanliga verður roknað við, at slupptíðin,
og harvið saltfiskatíðin, byrjaði í 1872 við
trappubrøðrunum og sluppini Fox.

Fyrstu árini var størstur dentur lagdur
á veiðu undir Føroyum, men sum frá leið
gjörðist Ísland høvuðsálitíð. Vit skulu inn
í 1900 talið, áðrenn saltfiskaveiðan kemur
at gerast størsta álit hjá okkum.

Í 1901 veiddu 83 skip 2.900 tons í saltfiski
undir Íslandi. Hetta tal var í 1930 komið uppá
158 skip, sum veiddu 20.000 t. og við hesum
skipum vóru tilsamans 3.200 mans. Hetta
var ein heilt stórir partur av arbeidsföra
mannfólkinum í landinum.

Í 1925 byrjar fiskiskapurin undir Grøn-
landi, og í 1930 veiddu vit 9.000 tons av

Hetta var fyrsta stigið í saltfiskaframleiðsluni. Menn standa við snøri

So tætt lógu sluppurnar á Suðurlandinum. Tað vóru upp til 150 sluppir undir Íslandi

saltfiski undir Grønlandi. T.v.s. samlaða
nøgðin var um 30.000.

Hetta var støðið fram til 1970.

Tað var kortini eingin framleiðsla av
saltfiski undir krígunum. Men aftaná kríggið
fingu vit ein stóran trolaraflota, mest
grundaður á saltfisk. Og í 1950-unum og
60-unum ein enn størri línubátaflota, sum
eisini mest var grundaður á saltfisk.

Taka vit útflutningin av klippfiski, so lá
hann flestu av 1950-unum omanfyri 10.000
tons, meðan hann í 60-unum minkaði niður
í nærum einki.

Taka vit saltfiskin, so var hann t.d. í 1950
um 25.000 tons. Størsti marknaður var Italia
við 14.000 tonsum og næst var Spania við
8.000 tonsum. Koma vit til 1970, so er tó við
nógvum sveiggjum mynstrið tað sama, men
nøgðin er minni.

Men seinastu um 20 árini er ikki ein
tann einasta saltfiskur ongin framleiddur
umborð á einum føroyskum skipi. Tað,
sum hevur verið framleitt, er framleitt á
flakavirkjum á landi. Hetta hevur eisini
verið minkandi.

Fyrsta stig í framleiðsluni

Mannagongdin umborð var tann á eini
slupp, at fiskurin var bløðgaður, so hvørt
hann varð veiddur. Tá veiðudagurin var lið-
ugur var farið at reinsa. Fiskurin varð flakt-
ur og rásaltaður í lastini.

Tá fiskurin var iligin eftir nøkrum
døgum varð hann umrivin, og saltaður av
nýggjum í krubbum.

Hetta gav sjálvsagt bestu góðsku.

Tá trolararnir komu, varð mannagongdin
øðrvísi. Tað kom nógur fiskur inn á
dekkið í senn, tí var hann ikki bløðgaður
beinanvegin. Fiskurin var saltaður bein-
leiðis í krubburnar, tá var ikki tíð til somu
viðgerð sum umborð á sluppunum.

Hetta merkti, at keyparamir vóru ikki so
hugaðir fyri trolarafisk sum sluppfisk, hetta
ávirkaði eisini prísir.

Tann fiskur, sum varð veiddur fyrra
partin av árinum, fór fyri ein stóran part
av landinum aftur sum klippfiskur. Men
áðrenn turkihúsini komu, mátti fiskurin,
sum skipini komu heim við um heystið,
verða útfluttur sum saltfiskur.

Viðhvørt fóru skipini sjálvi av landinum
við saltfiskinum, ofta til Keyppannahavnar,
men eisini enntá til Spania.

Søga hjá fiskagentu

Ein stórir partur av saltfiskasøguni er tann